

© Marta Mas

FANTÀSTIC RAMON

DOSSIER DE PENSAMENT CRÍTIC

TEMPORADA 24—25
l' lliure

En aliança amb

B Sabadell
Fundació

INTRODUCCIÓ ALS DOSSIERS DE PENSAMENT CRÍTIC — 3

ABANS DE VENIR A VEURE L'ESPECTACLE — 5

LÈXIC RELACIONAT AMB L'ESPECTACLE — 7

ENTREVISTA A MARC BUXADERAS I CLÀUDIA CEDÓ — 14

PROPOSTES DE TREBALL — 17

INTRODUCCIÓ ALS DOSSIERS DE PENSAMENT CRÍTIC

Els **Dossiers de pensament crític** són un material d'acompanyament que vol apropar la noció de la crítica als joves, no per formar crítics teatrals sinó perquè les eines que s'hi fan servir fomenten una actitud activa de l'espectador que ens sembla imprescindible d'incentivar. Despertar el sentit crític permet mirar el món d'una altra manera, més enllà del teatre. Ajuda a qüestionar-lo, a entendre'n la complexitat i la confrontació d'idees. També és un exercici per (re)pensar l'obra, tornar a l'experiència des de l'anàlisi fent l'acció de recordar allò viscut. Per aconseguir-ho, els **Dossiers de pensament crític** relacionen els espectacles programats amb determinats aspectes del llenguatge escènic.

© Marta Mas

FANTÀSTIC RAMON

RESUM DE L'ARGUMENT

Santa Aurora de la Pietat era un poble normal, ple de gent normal que feia coses normals... fins que la Clara i en Josep van tenir el seu fill, un nen radicalment diferent: en Ramon.

Una obra amb sentit de l'humor i tocs fantàstics que vol reflexionar sobre l'exclusió, el rebuig, la dependència, l'alteritat, la sobreprotecció, la convivència familiar amb un fill amb discapacitat i la possibilitat d'estimar algú que està fet d'una altra pasta.

TREBALL AMB L'ESPECTACLE

Amb aquest espectacle, volem aprofitar per reflexionar sobre la diversitat i la inclusió però també per treballar aspectes del llenguatge escènic com ara la dramaturgia, el sentit de l'humor o l'objecte escènic. Per això trobareu en aquest dossier un recull de lèxic i de material relacionat específicament amb aquests i altres aspectes, i un seguit de preguntes i propostes de treball perquè pugueu fer-ne reflexió i valoració amb l'alumnat, més enllà de la primera impressió –el *m'agrada/no m'agrada*.

DRAMATÚRGIA I DIRECCIÓ

Clàudia Cedó

INTÈRPRETS

Andrea Álvarez, Marc Buxaderas, Francesc Ferrer, Jordi Galà, Xicu Masó, Mercè Méndez, Anna Moliner, Edgar Murillo, Judit Pardàs, Vanessa Segura i Kathy Sey

ESCENOGRAFIA

Max Glaenzel

VESTUARI

Bernat Grau

CARACTERITZACIÓ

Toni Santos

IL·LUMINACIÓ

Luis Martí

ESPAI SONOR

Lluís Robirola

SO

Lluís Robirola i Marta Folch

MÚSICA ORIGINAL

Lluís Robirola i Judit Pardàs

TITELLES

Andreu Martínez

PRODUCCIÓ

Teatre Lliure

IDIOMA

En català

EDAT RECOMANADA

A partir de 15 anys

LLOC

Sala Fabià Puigserver, Montjuïc

DURADA APROXIMADA

2 h 30'

ABANS DE VENIR A VEURE L'ESPECTACLE

Clàudia Cedó va proposar una sèrie de preguntes als intèrprets de *Fantàstic Ramon* a partir de les quals va començar el procés de gestació de l'obra. Us proposem que us feu vosaltres també aquestes preguntes abans de venir:

- Què significa estar exclòs?
- Què significa estar protegit?
- Què és més important: protecció o llibertat?
- Què és millor, pertànyer a una comunitat que et considera diferent o viure'n al marge?

LÈXIC RELACIONAT AMB L'ESPECTACLE

ÀNIMA LLIURE

El projecte Ànima Lliure neix amb la voluntat de convertir el Teatre Lliure en un espai artístic obert a tothom i format per veus i cossos diversos. El teatre és un lloc on fer visible l'invisible, i volem fer-hi visible una realitat social que ha estat massa ignorada. No només per crear una eina de conscienciació, sinó per impulsar un espai de creació artística de qualitat amb aquests cossos i aquestes veus que conformen, tots, la nostra societat.

Així, en aquesta primera temporada, el Lliure produeix un espectacle creat per un equip de persones amb i sense diversitat funcional, *Fantàstic Ramon*, amb dramaturgia i direcció de Clàudia Cedó, i n'incorpora un altre, *Hamlet, una versió recontralibre*, de William Shakespeare en versió i direcció de Chela de Ferrari i la companyia peruana Teatro La Plaza.

No es vol que la creació i l'exhibició d'espectacles que incorporin persones diverses sigui una qüestió anecdòtica, sinó arribar a impregnar el teixit escènic amb el coneixement i la perspectiva d'aquests artistes. En paraules de Cedó, impulsora del projecte amb la direcció del Lliure:

És injust per a aquests artistes quedar exclosos dels processos de creació. Però també penso que és una gran pèrdua per a la nostra societat no veure'ls protagonitzar obres de teatre en escenaris del nostre país. Les seves veus, els seus cossos, la manera d'expressar-se absolutament concreta i, ahora, universal... tot això ens ho perdem si no posem els recursos necessaris perquè aquestes persones accedeixin a la creació cultural.

Si en voleu més informació: <https://www.teatrelliure.com/ca/anima-lliure>

DISCAPACITAT / DIVERSITAT FUNCIONAL

Una part dels actors i les actrius de l'obra *Fantàstic Ramon* són persones amb diversitat funcional/discapacitat (autisme, malalties mentals, discapacitat física...).

Existeixen moltes maneres de denominar el col·lectiu de persones amb diversitat funcional. La més utilitzada a Espanya és *minusvàlida* (places d'aparcament per a minusvàlids, lavabos per a minusvàlids, residències per a minusvàlids...), però aquest terme implica que és un col·lectiu "menys vàlid" o que "val menys". En l'àmbit jurídic s'utilitzen termes com *incapacitat*, *discapacitat*, *invalidesa*, *minusvàlua* o *dependència*. Tots ells ressalten la part negativa d'una realitat humana.

Diversitat funcional és un terme alternatiu a *discapacitat* o *minusvàlua* que ha començat a ser utilitzat per algunes persones per potenciar una terminologia no negativa del col·lectiu, i inclou persones amb discapacitat sensorial, orgànica, intel·lectual o física. El terme va ser proposat per Javier Romañach Cabrero al Foro de Vida Independiente al 2005 per fomentar una nova visió que no impliqui malaltia, deficiència, paràlisis, retard, etc., amb independència de l'origen de la diversitat en qüestió, sense negar el fet que es tracta de persones diferents a la norma estadística aplicada a les de la mateixa edat, i que per tant realitzen les seves funcions de manera diferent a la mitjana de la població.

El terme oficial per a referir-se a aquests col·lectius és *persones amb discapacitat*, que és el terme que recull l'Organització Mundial de la Salut a la Classificació Internacional del Funcionament de la Discapacitat i la Salut. A Catalunya, segons el centre de terminologia [TERMCAT](#), la forma adequada és *discapacitat* perquè s'ajusta a la concepció actual que fa èmfasi en l'entorn com a element limitador de l'activitat i de la participació de la persona en la societat, i és la forma amb més acceptació en el sector. En canvi, diversitat funcional indica una manera diferent de funcionar i això no és específic d'un col·lectiu sinó inherent als éssers humans, i tampoc és una forma tan acceptada pel conjunt del sector.

El terme, en realitat, afecta tots els membres de la societat ja que existeixen persones amb capacitats diferents entre elles, o fins i tot un mateix individu pot tenir diferents capacitats al llarg de la seva vida.

La *discapacitat* és una limitació en l'activitat i en la participació social d'una persona en igualtat de condicions amb la resta de ciutadans, com a conseqüència de la interacció entre les barreres de l'entorn i el dèficit o la pèrdua d'una estructura o una funció corporal.

Us recomanem veure el vídeo Sense Filtres d'Apropa Cultura dedicat a les persones amb discapacitat:
<https://www.youtube.com/watch?v=DP-nzPEEvhc&t=215s>

DRAMATÚRGIA ADAPTADA

Clàudia Cedó, directora però també dramaturga de *Fantàstic Ramon*, defineix la seva manera d'escriure com a *dramatúrgia adaptada*, que tot i que es pot assemblar al tipus d'escriptura que altres creadores anomenen *creació col·lectiva* o *dramatúrgia actoral*, és un terme específic que vol apel·lar a unes particularitats.

L'obra *Fantàstic Ramon* s'ha escrit en part a partir d'improvisacions i material personal que els intèrprets han aportat a Cedó abans de començar pròpiament els assajos, de manera que ella ha pogut elaborar l'escriptura final de l'obra a mida dels qui la interpretaran, sobretot tenint en compte i posant-se al servei de la seva diversitat. Per això fa servir el terme *adaptada*.

En paraules de Cedó: *"les actrius i actors amb discapacitat m'han ensenyat literalment tot el que sé de la dramatúrgia i la direcció teatral. Adaptar-se a diferents maneres de parlar i de moure's, de sentir i ensumar allò que es pot treballar sobre l'escenari, d'acceptar o rebutjar propostes dels actors, d'emmarcar-les en una història"*.

ESCENARIS ESPECIALS

Cedó, la dramaturga i directora de *Fantàstic Ramon* és fundadora i codirectora del projecte *Escenaris Especials* des de fa gairebé vint anys. Escenaris Especials és un projecte que treballa, tant des de l'oferta de cursos com des de la producció d'espectacles, perquè a l'escenari s'hi vegi reflectida la diversitat real de la nostra societat. Fan teatre amb persones amb diversitat funcional,

trastorn de l'espectre autista, trastorn mental, joves amb neurodeficiències i/o necessitats educatives especials o persones que estan en procés de deshabitació de tòxics. Creen espectacles a partir de les idees i les inquietuds dels seus alumnes amb l'objectiu d'oferir un espai on expressar-se artísticament. Treballen per una escena teatral plural i diversa, fidedigna a la realitat. Un espai on convergeixin múltiples maneres de fer i de pensar donant valor a la diferència. Creuen que les ficcions han de representar aquesta diversitat per generar nous referents en qui emmirallar-se, i per blindar la igualtat d'oportunitats, i construeixen un espai i una teatralitat protagonitzada per col·lectius que usualment no poden ser-ne participants.

En aquest cas, Escenaris Especials s'ha encarregat de la producció adaptada del muntatge.

Si en voleu més informació: <https://www.escenarisespecials.com>

ESTIGMA

Segons Philip Yanos de la City University de Nova York, l'estigma *“és un concepte molt ampli que inclou l'associació d'estereotips negatius a una etiqueta, els comportaments que es mostren cap a una persona que presenta aquesta etiqueta i com ella els reflecteix cap a si mateixa”*.

Segons el diccionari, l'estigma és un senyal o marca al cos, o una marca feta amb ferro roent com a signe visible d'infàmia o esclavatge.

En sociologia, l'estigma és una condició, atribut, tret o comportament que fa que qui el porta sigui inclòs en una categoria social cap als membres de la qual es genera una resposta negativa i sigui vist com a inacceptable o inferior. El concepte va ser introduït pel sociòleg Erving Goffman al 1963. Goffman defineix l'estigma com el procés en què la reacció dels altres espatlla la “identitat normal”.

Poden ser causa d'estigma social les malalties mentals, la discapacitat física, l'obesitat, l'orientació sexual, la identitat de gènere, el color de la pell o la nacionalitat, entre altres. Les persones estigmatitzades són enviades a l'ostracisme, devaluades, rebutjades i menyspreades. Experimenten discriminació, insults i atacs, i pateixen estrès psicològic. Qui estigmatitza manifesta deshumanització i despersonalització.

EXCLUSIÓ

Fantàstic Ramon vol reflexionar sobre la diferència i l'exclusió. Per fer-ho, la dramaturga ha recollit la visió de la paraula *exclusió* que tenen els actors i actrius amb diversitat funcional d'aquest projecte a partir d'entrevistes.

L'exclusió social és la situació de separació o privació en què es troben determinats grups o individus respecte de les possibilitats laborals, econòmiques, polítiques i socials a les quals té accés la major part dels ciutadans. El sociòleg francès Robert Castel va ser pioner en l'ús d'aquest concepte a la meitat dels anys setanta del segle xx. L'estudi de l'exclusió social

en les societats avançades aporta una visió més amplia i més profunda que la dels estudis sobre la pobresa, basada només en els recursos materials.

La mateixa Clàudia Cedó ha passat per moltes fases en relació a ser o no ser part de la comunitat, i no té una resposta concreta i radical sobre què és millor: si intentar ser entès o quedar-se en un lloc apartat.

FANTÀSTIC

La paraula *fantàstic* ve del grec *phantastikos* que vol dir *imaginari, irreal*. En català l'adjectiu *fantàstic* té tres significats: que és o sembla ser un producte merament de la fantasia; extraordinari, admirable, magnífic i, en art, literatura i cinematografia, es refereix al gènere caracteritzat per tenir una temàtica irreal, nascuda de la fantasia, on apareixen elements i personatges imaginaris i extranaturals o que incorpora tècniques que creen una atmosfera d'irrealitat.

HUMOR

L'*humor* es defineix com una manera de comentar o presentar la realitat destacant-ne la comicitat o el ridícul de les coses. El seu origen etimològic prové del llatí *humor*, associat als fluids corporals que influeixen en l'estat d'ànim.

L'humor es caracteritza per la incongruència, que segons filòsofs com Francisco Giner de los Ríos es manifesta com una contradicció que desestabilitza la realitat. El dramaturg i actor francès Molière va assenyalar que l'humor sorgeix de la incongruència, entesa com l'absència de racionalitat. Pensadors com Nietzsche o Hobbes el van associar a una manera d'alleujar el sofriment humà, considerant-lo una catarsi per poder afrontar les dificultats existencials. Filòsofs com Aristòtil, Kant o Freud han tractat l'humor com una eina crítica i curativa, capaç de fer-nos reflexionar sobre la realitat social.

L'humor social té un paper crucial, ja que el riure promou la cohesió social, alleuja tensions i resol conflictes. L'humor és, en essència, un mecanisme adaptatiu que ajuda a crear vincles i a suportar la vida. En l'àmbit evolutiu, l'humor també té una funció catàrtica transformant allò que és negatiu en una cosa més suportable, i es manifesta en una varietat de formes, des d'acudits fins a situacions còmiques que provoquen el riure. La comicitat, però, varia segons la sensibilitat cultural: el que és graciós en una cultura pot no ser-ho en una altra. Al Japó, per exemple, l'humor es basa en jocs de paraules i situacions còmiques, sense recórrer a la irreverència que caracteritza les cultures occidentals.

Hi ha diverses menes d'humor: l'humorístic té com a objectiu desconcertar, el satíric expressa indignació, l'irònic és conscient de l'absurd del món, el surrealista planteja situacions absurdes i irracionals, el blanc és el més ingenu i infantil i intenta ser universal, sense denotacions negatives; el gràfic seria el propi de les vinyetes, caricatures o còmics, el hacker és el que comparteixen els experts en informàtica, l'humor negre fa humor de coses que normalment generarien pietat, terror o llàstima... i el verd és l'humor sexual.

NORMAL

La paraula *normal* surt diverses vegades al llarg de l'obra. En un moment es refereix al concepte *fer vida normal* o en un altre diuen que “els exercicis de l'escola estan pensats per a gent normal”.

Normal prové del llatí *normalis*, que tenia un significat només geomètric, “fet a escaire”. La definició de *normal* es refereix a allò que és conforme a la norma, que no se'n desvia i, per extensió, que és conforme al tipus més freqüent o ordinari. En aquest sentit, una persona normal és qualsevol individu que no té diferències significatives respecte del col·lectiu.

Fantàstic Ramon ens qüestiona què considera normal o anormal la societat, en qüestiona l'hegemonia. Ens convida a plantejar nous paradigmes tenint en compte que modificar la norma pot trencar aquesta mena d'autoregulació amb què compta la societat, i el fet que la tendència de la societat és anar cap a la homogeneïtzació perquè la diferència fa por.

REALISME MÀGIC

Pel que fa a l'estètica, l'obra s'acosta al gènere del *realisme màgic* per poder plantejar un món on parir ninots de drap no sigui estrany.

Realisme màgic és el nom d'un moviment pictòric i literari que es caracteritza per mostra l'irreal, l'estrany o l'oníric com una cosa quotidiana i comuna, sense deformat la realitat com faria el surrealisme. El seu origen es troba en les arts plàstiques al 1925, quan l'historiador i crític d'art alemany Fran Roh es va referir amb aquestes paraules a la pintura d'entreguerres.

El realisme màgic va abraçar una part del boom d'escriptors hispanoamericans dels anys 60 i 70. Tot i no ser el primer en practicar-lo, segurament l'obra *Cien años de soledad* de Gabriel García Márquez del 1967 és una de les obres que en plasmen millor l'essència entreteixint la realitat i la ficció per explicar com la vida corrent d'una família en un poble conviu amb els mites, les tradicions i les llegendes. Més enllà dels escriptors d'Amèrica Llatina, d'altres que l'han tractat han estat Milan Kundera, José Saramago, Günter Grass o Haruki Murakami. En el món del cinema, algunes pel·lícules que s'apropen al gènere són *El viatge de Chihiro*, de Hayao Miyazaki; *Big fish*, de Tim Burton, o *Amélie*, de Jean-Pierre Jeunet. En teatre, Javier Daulte o Harold Pinter també s'hi apropen per l'absurditat i el simbolisme del que proposen, i han estat una referència per a Cedó a l'hora d'escriure.

Altres referències importants que ha Cedó ha tingut en compte i que s'acosten a aquest imaginari són les pel·lícules *Desmuntat Harry*, de Woody Allen; *Anomalisa*, de Charlie Kaufman; *Lars and the Real Girl*, de Nancy Oliver; *Air Doll* d'Hirokazu Koreeda; *Tamaño natural*, de Luis García Berlanga o *I'm here*, de Spike Jonze.

TITELLA

El personatge central de l'obra *Fantàstic Ramon* està representat en escena per un *titella* de drap, un recurs propi del llenguatge escènic que té una gran força i poètica, i que és alhora una metàfora visual de la dependència, la manipulació i l'apropiació dels cossos de les persones amb discapacitat. Aquest recurs permet que el personatge s'apropi a la idea de tenir una discapacitat sense diagnosticar i que siguem cadascú de nosaltres qui hi projecta l'imaginari personal.

En català, la paraula *titella* també es fa servir per descriure de manera pejorativa una persona fàcilment manejable pels altres i sense personalitat ni caràcter.

En teatre, els titelles són objectes que representen humans o animals i, per tant, objectes als quals donem vida. Poden ser de fil, de varetes, de guant, de dit... Encara que és un joc típic d'infants, els espectacles de titelles es van inventar per als adults, per explicar llegendes i contes populars.

Una de les referències que ha fet servir Cedó en aquest sentit és el conte i la figura de *Pinotxo*, de Carlo Collodi, que narra les aventures d'un ninot de fusta que s'escapa de casa i viu una baixada als inferns fins que s'acaba convertint en un nen de carn i ossos.

ENTREVISTA A MARC BUXADERAS I CLÀUDIA CEDÓ

Com és el moment de rebre el text?

Marc Buxaderas: Tal com treballa la Clàudia, no hi ha una primera rebuda del text. Ens anem trobant periòdicament, ens demana que fem improvisacions i, al cap de quinze dies, et porta una miniescena.

Clàudia Cedó: Jo nodreixo el text a partir de les seves improvisacions, però la idea ja hi era. Els primers textos de *Fantàstic Ramon* són del 2017. Després va venir *Una gossa en un descampat*, *Mare de sucre* –que vaig conèixer el Marc... En aquest temps he anat alimentant el *bitxo*.

Quina és la idea original?

CC: *Fantàstic Ramon* parla molt del rebuig. És la història d'un poble, Santa Aurora de la Pietat, on neix un nen de drap. Aquest nen va creixent i es troba amb la mirada de la comunitat. En alguns casos és de rebuig, en d'altres és paternalista i en d'altres és una mirada que espera moltes coses d'ell: tot això que demanem a les persones neurodivergents i no normatives, que representin l'heroi o el monstre, que ens ajudin a entendre millor les nostres vides, que siguin un exemple d'autosuperació i totes aquestes merdes. Escenaris Especials ja fa 20 anys que va néixer i estic envoltada de persones amb diversitat i de les seves famílies tot el dia. El fet d'escriure per i amb actors amb diversitat per mi no és un tema, és la meua vida. Estic molt enamorada de la Judith Pardàs com a actriu, de l'Andrea, de la Mercè... De tots els actors que tinc a Escenaris Especials. Tinc ganes de veure'ls a l'escenari i, quan se m'acudeixen idees, em venen ells al cap.

MB: Per a mi és un autèntic repte dependre's de la cadira i interpretar un personatge a qui li passen coses més enllà de la diversitat. Aquesta vegada ni s'esmenta la diversitat, però a vegades hi ha personatges que estan centrats només amb l'arquetip: "Quin problema té aquest personatge?" "No, és que té discapacitat". "Ah, molt bé, però no li passa res més?". Els personatges de *Fantàstic Ramon* el que ens permeten, als actors amb diversitat, és fugir d'això. És una cosa que tinc moltes ganes de fer i li estic trobant el què, però m'ha costat, perquè és com fugir molt de mi.

CC: El personatge del Marc aixafa en Ramon, és molt intolerant amb ell. D'alguna manera, està tirant al Ramon tota la merda que ha rebut.

Amb l'experiència a Escenaris Especials, i ara com a impulsora del projecte Ànima Lliure amb la direcció del Lliure, què canvia en aquest procés creatiu?

CC: En aquests vint anys d'Escenaris Especials hem anat veient quines són les necessitats que hi ha, que depenen molt de les persones que tinguis a la creació. És molt important posar-hi els recursos: no perquè aquestes persones puguin fer el mateix que un actor que no va amb cadira, sinó perquè trobin la seva pròpia excel·lència artística.

En el cas d'Ànima Lliure, hem pogut tenir uns recursos que permeten tenir educadors socials que estiguin presents en tot el procés d'assajos; regidores adaptades que estan a cada costat de l'escenari, que hi han estat tot el procés d'assajos, que se saben tota l'obra i que ajuden –perquè la diversitat psíquica també té això, potser la Judit Pardàs necessita un suport per recordar certs moments–; un *coach* per aprendre's el text, o en el cas de l'Edgar Murillo, un intèrpret de llengua de signes que és a tots els assajos i que, sobretot a les escenes corals, permet que aquesta persona pugui estar superpresent a les converses i no hagi d'estar llegint els llibres.

I ritmes diferents, també.

CC: Tant de bo poguéssim tenir més temps per a la creació en qualsevol espectacle, però sí que treballant amb diversitat és supernecessari. Amb l'Ànima Lliure volem que pugui haver-hi més producció i més repartiments amb més diversitat.

Que impregni tota la programació.

CC: I no només actors i actrius, també escenògrafs, tècnics, dramaturgs, direcció... Què passaria si una persona amb diversitat escrivís un text i el dirigís? M'agradaria xarbotar tot això.

MB: M'agradaria donar les gràcies al Teatre Lliure per haver-nos donat la sala gran, que és una baluerna on només van les grans obres o les persones que tenen un cartell. Nosaltres som nosaltres i no hi ha ningú més.

CC: També hi ha certa justícia en colonitzar uns certs espais. A mi com a espectadora m'agradaria veure més cossos diversos com a protagonistes al cinema, a les ficcions, al teatre... Artísticament, com a societat, ens estem perdent aquestes persones.

MB: Hi ha improvisacions de l'inici que estan gravades. En aquell moment el Ramon era una jaqueta i li anàvem explicant històries com per no dormir!

CC: Jo vaig veure que tu li deies moltes coses a aquella jaqueta que a tu t'havien dit a la vida. També és una manera de fer una crítica o una reflexió sobre el tracte que la societat dona als cossos no normatius. En Ramon, per nosaltres, representa la diversitat. Al repartiment hi ha la Kathy Sey i tota l'estona ella fa el *link* amb la seva batalla. Com aquesta comunitat i la societat on vivim és incapaç de veure la bellesa, la brillantor, en allò no normatiu.

PROPOSTES DE TREBALL

ENS FEM PREGUNTES

A continuació, us proposem algunes preguntes que us poden anar bé per reflexionar sobre l'espectacle. Al glossari i a l'entrevista, hi teniu informació que us pot ajudar a raonar les respostes. Us proposem alguna reflexió individual i/o col·lectiva a l'entorn de l'obra i dels temes que tracta.

PREGUNTES INICIALS

Tornem a recuperar les preguntes inicials que va proposar Clàudia Cedó. Han canviat les nostres respostes després de veure l'obra? Quines respostes els dona l'obra? Us recordem les preguntes:

- Què significa estar exclòs?
- Què significa estar protegit?
- Què és més important: protecció o llibertat?
- Què és millor, pertànyer a una comunitat que et considera diferent o viure'n al marge?

SOBRE LA DRAMATÚRGIA

- L'obra comença amb un personatge que té una mà plena de sang. Quines expectatives t'ha generat això? Què has pensat que hi passaria?
- Com t'agradaria que s'hagués acabat la història? Pots inventar-te un final alternatiu?
- Els diversos personatges tenen diferents manera de tractar el Ramon i la seva discapacitat: el poble, la directora de l'escola, la mestra, la mare, el pare, l'artista, la noia del bar i el mossèn. Com definiries el tracte de cadascun? Quina és per tu la millor manera de tractar-lo?
- Fem-nos algunes preguntes més concretes d'alguns dels personatges:
 - La mestra diu que sent el Ramon. Tu penses que el sent realment?
 - Per què la Candela decideix no moure's? Què li passa?
 - Si tots els habitants del poble tenen una part de drap, per què no accepten el Ramon?
 - El mossèn pregunta al final de l'obra quin paper ocupa el Ramon en aquesta societat. Quin paper ocupa per tu? Quin paper té la religió en l'obra?
 - El metge té un malson recurrent. En quins moments de l'obra ha anat apareixent? Quin és aquest malson? Per què el té? Què significa?

- Quins tòpics sobre les persones amb discapacitat, com per exemple que són superdotades, has reconegut que apareixen al llarg de l'obra?
- La paraula *normal* apareix diverses vegades al llarg de l'obra. En recordes alguna? Què significa *normal*? Què significa per a tu *normal*? L'obra qüestiona la idea de normalitat. Tenint en compte que és una autoregulació de la societat, què pot passar si qüestionem aquestes normes? Què es pot generar? A quina realitat ens pot arrossegar? Pot ser millor o pitjor?
- Has reconegut alguna de les situacions que es plantegen a l'obra en la teva vida real, encara que sigui en altres contextos? Com hi has reaccionat, quan t'hi has trobat? Creus que després de veure l'obra reaccionaries diferent?
- L'obra passa en un poble, una comunitat petita que representa la societat. Com s'hi descriu la vida en un poble? Tu vius en un poble o en una ciutat? Quines diferències hi ha entre viure en l'un o en l'altra? Quins avantatges i inconvenients? A tu, on t'agradaria més viure i per què? Els pares d'en Ramon parlen de marxar a viure a la ciutat. Creus que la vida d'en Ramon seria millor a la ciutat? L'obra seria diferent si passés en una ciutat?
- La mestra explica un conte a en Ramon: és un tros de *Pinotxo*. L'has reconegut? Per què la dramaturga ha triat aquest conte?
- Què creus que significa el títol, *Fantàstic Ramon*? Què significa *fantàstic*? Quins sinònims en el context de l'obra es podrien fer servir?
- *Fantàstic Ramon* s'ha escrit a mida de la diversitat dels seus intèrprets, tenint-la en compte, per això Cedó fa servir el terme *dramatúrgia adaptada*. Coneixies aquest concepte?

SOBRE LA PROPOSTA ESCÈNICA

- El personatge principal està representat en escena per un ninot de drap. Què t'ha semblat aquest recurs? Per què l'han triat? Què significa?
- T'has fixat que el titella era molt neutre? Blanc i sense cara, sense cap tipus d'expressió. Per què l'han fet així? Quina discapacitat t'has imaginat tu que tenia aquesta persona?
- L'obra escrita té un narrador que és la ràdio del poble i contextualitza les escenes. En la posada en escena han optat perquè el locutor de ràdio fos una persona sorda que es comunica en llengua de signes. T'ha agradat aquesta proposta? Havies vist mai una obra que incorporés aquest llenguatge en escena?
- De quina manera definiries l'humor que es fa servir a *Fantàstic Ramon*? Què t'ha fet riure i què no? El públic ha rigut en moments que a tu no et feien gràcia? Com t'ha fet sentir això?
- Amb quin personatge de l'obra o amb quin conflicte t'has sentit més identificat?

- A l'obra es representa tot un poble en un mateix espai. Com és possible representar tants espais en un sol escenari? Quins espais has detectat que apareixien? En quin espai acaba l'obra?
- Has vist alguna pel·lícula que et recordi estèticament l'obra *Fantàstic Ramon*? Com definiries l'obra pel que fa a l'estètica? Quina atmosfera tenia? Si l'haguessis de descriure a algú, com la descriuries?

SOBRE LA TEVA EXPERIÈNCIA PERSONAL

- El tema principal de l'obra és l'exclusió. T'has sentit exclòs alguna vegada? Com t'ha fet sentir? Has exclòs algú alguna vegada? Com t'ha fet sentir?
- Havies vist alguna vegada una obra interpretada per actors i actrius amb discapacitat? T'ha agradat trobar aquests cossos a l'escena? Creus que seria una obra diferent si fos interpretada íntegrament per intèrprets sense discapacitat?
- Per a quin públic et sembla més adient aquesta obra? A qui la recomanaries?
- Ara et proposem una reflexió personal. Es diu que el més important d'una obra de teatre és que el públic en surti una mica diferent de com hi ha entrat. Com t'ha afectat aquesta obra? N'has sortit diferent?

RECORDEM L'ESPECTACLE

A continuació, us proposem un seguit d'exercicis a partir del record que ens queda de l'espectacle:

- Penseu si hi ha alguna frase, pregunta, personatge o moment concret de l'espectacle que recordeu de manera especial, que us hagi quedat gravat. Feu una reflexió sobre allò que us hagi impactat més. Per què creieu que ha estat tan significatiu per a vosaltres?
- Quin d'aquests adjectius penseu que defineix millor *Fantàstic Ramon*? Sorprenent, divertit, trist, fosc. Busqueu 10 adjectius que, per a vosaltres, defineixin l'espectacle.
- Què diríeu que vol explicar *Fantàstic Ramon*? Poseu-ho en comú i, després, discutiu si creieu que ha assolit el seu objectiu. Feu una relació dels elements que han facilitat o dificultat entendre el tema de l'espectacle.

FEM-NE LA CRÍTICA

A partir de tota la reflexió que has fet sobre l'obra, et proposem que ara et posis en el paper del crític teatral i facis la teva pròpia crítica escrita de l'espectacle *Fantàstic Ramon*. Et deixem una reflexió sobre què és i com es fa una crítica teatral, que et pot ajudar:

- Una crítica de teatre és opinió argumentada i documentada.
- Fer la crítica és explicar per què t'ha agradat o no l'obra de teatre que has vist i fer-ho amb:
 - els elements escènics que conflueixen en una producció
 - l'experiència que tens com a espectador/a de teatre
 - el coneixement que tinguis dels artistes que han fet l'obra i la seva trajectòria
 - el coneixement que tinguis de l'autor/a que l'ha escrita
 - la valoració que fas de l'objectiu que hi ha darrera la proposta de direcció del muntatge
 - el tema que tracta i la seva relació amb el nostre món (per què ens pot interessar *Hamlet*, escrit fa 400 anys?)
 - el gènere teatral (comèdia, tragèdia, drama, documental, etc.) i si aconsegueix els seus objectius (fa riure si és una comèdia?)
 - valorar-la en el seu context. No és el mateix criticar un espectacle de grans dimensions, amb molt de pressupost i un equip artístic reconegut, que un muntatge fet en una sala petita, amb pocs diners i artistes que comencen.
- Un muntatge teatral –com qualsevol altra manifestació artística– és un acte de llibertat. Una llibertat practicada per compartir amb tu una idea, una emoció, una denúncia, una creença. En una crítica has de valorar si allò que volia comunicar l'obra t'ha arribat o no, si per a tu ho ha aconseguit o no.
- Ho has d'explicar valorant tot allò que has vist a l'escenari: el text, l'actuació dels intèrprets, l'escenografia, la il·luminació, el so o la música, el vestuari, els objectes... Tot contribueix a entendre allò que l'espectacle ha volgut compartir amb el públic. Sempre hi ha un per què, en un espectacle, i s'ha de tenir en compte a l'hora de fer-ne la crítica.
- Una crítica és molt millor si es fa amb les pròpies paraules, amb el món, les aficions i els gustos que té qui l'escriu. Cal que se la faci seva i la defensi amb bons arguments, tant si és a favor com en contra de l'espectacle. De fet, quan no t'ha agradat gens l'espectacle, s'ha d'explicar encara millor.